Futuremotion - energetika budoucnosti

10.9.2009 Czech Industry str. 29

Radim Mana

V následujících dvaceti letech čeká energetický průmysl značná proměna. Plánované investice do nových technologií umožní v budoucnosti vyrábět distribuovat a spotřebovávat elektřinu efektivněji a šetrněji. Společnost ČEZ představila svůj koncept Futuremotion a nastínila tak blížící se evoluci v energetice. Cílem této strategické iniciativy je zajistit dlouhodobou energetickou stabilitu a perspektivu přispět k pohodlnému a bezpečnému životu zákazníků a co nejméně zatěžovat životní prostředí. Nově navrhovaný směr energetické jedničky na českém trhu přináší řadu pozitivních aspektů.

Energetika budoucnosti bude jiná a postupovat v ní tradičními kroky lze v dalších letech velmi obtížně. Stabilitu, jistotu a velikost energetického průmyslu nahradí síla, pružnost a inteligence.
Skupina ČEZ plánuje decentralizovat výrobu energie a to tak, že doplní nynější i budoucí velké zdroje o menší a střední. Podmínkou zůstává neomezené přesouvání energie z míst výroby ke spotřebiteli. V praxi to bude vypadat tak, že pevná „páteř“ energetiky bude zachována, ale přibude „nervová síť“ obousměrné komunikace se spotřebiteli, kteří se v některých případech mohou stát i výrobci energie. V tomto smyslu jde o evoluční změnu, protože postupy a technologie, dosud vnímané jako spíše okrajové, nabudou na významu, stejně jako podíl obnovitelných zdrojů na výrobě energie.
Lokální výroba energie zvýší bezpečnost a sníží náklady výroby, ale také otevírá velký prostor pro spoluprácí mezi jednotlivci, firmami a ČEZ. Majitelé malých větrných, vodních a slunečních elektráren mnohdy využívají energii pro svoji vlastní potřebu, ale nezajímají se o využití odpadního tepla pro další výrobu energie. ČEZ uvádí, že se chce orientovat spíše na podniky a průmyslovou sféru a nabízí komplexní řešení energetického plánování. Jednou z metod spolupráce může být například nabídka podniku, který má vlastní teplárnu a elektřinu si dosud kupuje ze sítě, na rekonstrukci tepelného zdroje (dožívajícího kotle) na kogeneraci tepla a elektřiny, případně i chladu. Přebytek elektřiny může podnik dodávat do sítě. Zmíněná rekonstrukce by se mohla týkat i zateplení a využití obnovitelných zdrojů. V konečném zúčtování na tom vydělají všichni.
Nebude lehké takové záměry uskutečnit. Skupina ČEZ chce proto držet krok s nejnovějšími trendy vědy a výzkumu s cílem hledat nové komplexní řešení svého podnikatelského záměru.

Výzkum, věda a nové technologie

Podpora vědy a vývoj nových technologií je základem pro takto složitý projekt a vyžaduje si značnou finanční podporu. Samotné nasazení konceptu Futuremotion do praxe je podmíněno několikaletým výzkumem a pilotními projekty. Nové technologie jsou již nyní ve značném stádiu vývoje, ovšem doposud nebyly využity ke komerčním účelům. Pro příklad můžeme uvést technologie pro skladování energie. Nejčastěji hovoříme o bateriích jako okrajovém náhradním zdroji energie. Zvýšením jejich kapacity by se mohly stát významným prvkem v energetické soustavě a podpořit tak její stabilitu, podobně jako přečerpávací elektrárny.
Záměrem implementace nových technologií je zefektivnění procesu výroby s ohledem na životní prostředí. Zároveň je třeba umožnit zákazníkům snadnější přístup k údajům o spotřebě energie a k lepšímu řízení této spotřeby. To je úkol i pro jeden z pilířů této iniciativy, pro Smart Grids -„inteligentní sítě“.

Smart Grids neboli chytrá síť

Jedná se o nové, inteligentní, spolehlivé, samo se monitorující distribuční sítě elektřiny 21. století a tvoří jeden ze základních principů Futuremotion. Tyto sítě umožňují optimální využití elektřiny z obnovitelných zdrojů, což povede k podstatným snížením emisí CO_2. Díky schopnosti přesměrovat tok elektřiny předcházejí možným výpadkům. Smart Grids zároveň monitorují děje a technický stav distribuční sítě, řeší poruchy a výpadky a dávají podněty k její obnově. Zásadní inovací je, že chytrá síť komunikuje se zákazníkem v reálném čase a optimalizuje jeho spotřebu s přihlédnutím k ceně elektřiny a k zátěžím životního prostředí. Využití elektřiny jako nejčistší energie se uplatní i v dalších oblastech - příkladem může být rozvoj elektromobilů.
Mimo pozitivní vliv na životní prostředí je významný faktem, že zavedení nové sítě přinese vytvoření nových pracovních míst, podporu inovací a obchodních příležitostí, což se pak promítne na růstu HDP České republiky. Smart Grids oproti tradičním sítím se liší změnou topologie, kdy tok energie nebude, jak bylo uvedeno, jednosměrný, ale obousměrný.

Smart Meters

Jádrem Smart Grids je zavedení konceptu Smart Meters. Tento koncept předpokládá instalaci inteligentní řídicí jednotky, která v reálném čase poskytuje informace pro dodavatele i pro zákazníka. Přesné informace umožní vznik nových tarifů, které stanoví cenu za spotřebovanou elektřinu podle aktuální situace v síti.
Současné elektroměry nahradí automatické inteligentní přístroje, které dovedou samy průběžně předávat údaje o spotřebě elektřiny, ale i třeba plynu a vody do centrály distribuční firmy. Lepší integrace spotřeby a výroby umožní začlenit do Smart Grids zákazníka, a to ve dvou rolích: jako spotřebitele i jako dodavatele energie, především z obnovitelných zdrojů. Podle Mezinárodní agentury pro energii (IEA) vzroste do roku 2030 v Evropě podíl elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů na celkové vyrobené elektřině ze současných 13 % až na 26 %.
Smart Meters dokáží také evidovat a ohlásit fyzickou manipulaci s měřidlem, což je významné z hlediska zabránění neoprávněným odběrům elektřiny. Zákazníkům to přinese přesnější a detailnější informace o spotřebě elektrické energie a možnostech úspor nákladů. Přes webový zákaznický portál si budou moci zjistit, kolik elektřiny „spolykají“ jednotlivé domácí spotřebiče. Taktéž bude možné online spínat spotřebu podle různých tarifů v různé denní době nebo i podle smluvních podmínek. Dnešní systém hromadného dálkového ovládaní (HDO) se z ekonomických a technicky omezených důvodů nebude dále rozvíjet. Smart Grids tak nabídne možnost, že dodavatel elektrické energie bude moci u zákazníka blokovat jednu nebo více skupin spotřebičů, nebo i vzdáleně odpojovat a připojovat síť.
Iniciativy v oblasti inteligentních sítí probíhají i v zahraničí. Významné energetické firmy vytvářejí vlastní koncepce fungování Smart Grids za plné podpory Evropské unie nebo americké federální vlády.
Prvním příkladem úspěšné aplikace jádra Smart Grids, tj. Smart Meters, v Evropě je SG projekt Telegestore italské energetické společnosti Enel. Druhým je projekt nazvaný Xcel Smart City v Boulderu ve státě Colorado.
Skupina ČEZ se chce stát leaderem v oblasti zavádění nových technologií Smart Grids pro střední a jihovýchodní Evropu. V současné době připravuje pilotní projekty v rámci jednotlivých aktivit projektu Futuremotion. Počítá se přitom s postupným zapojením aplikací Smart Meters, automatizací distribuční sítě a nasazením elektromobilů.
Zkušební projekty Smart Grids budou probíhat ve třech lokalitách na území České republiky a budou podmíněny instalací Smart Meters u 40 000 zákazníků. Cíl stanovený EU pro ČR je podíl 13 procent obnovitelných zdrojů elektřiny na konečné spotřebě energie k roku 2020. V rámci Evropské unie je plánováno nasazení Smart Meters na min. 80 % spotřebitelských míst v Evropské unii do roku 2020.

Podpora e-mobility

Nedílnou součástí proměny energetiky bude i rozvoj elektromobility. Společnost ČEZ jako jedna z prvních společností zahájila projekt zahrnující rozvoj infrastruktury potřebné pro provoz elektromobilů. Nezbytným krokem k samotné realizaci bude výzkum a vývoj, který usnadní zavedení automobilů poháněných elektřinou do praxe. Bude nutné zajistit výkonné, cenově přijatelné a prakticky využitelné akumulátory až po jejich spolehlivé dobíjení. Významným aktérem v tomto snažení budou výrobci baterií a elektromobilů, uživatelé, města a stát a distributoři elektřiny.
Rozsáhlá a dobře fungující síť dobíjecích stanic bude jednou z rozhodujících podmínek úspěchu elektromobilů. V současnosti se uvažuje o čtyřech hlavních typech dobíjecích stanovišť: doma, na pracovišti, u firemních zákazníků a na veřejných místech. Široce rozšířená infrastruktura eliminuje obavy zákazníků, že uvíznou bez energie a bez možnosti jejího získání. Dobíjecí stanice musí plnit několik klíčových požadavků: výhodné a bezpečné použití i vysokou dostupnost (možnost dobíjet kdykoli a kdekoli). Běžná nabíjecí doba je obvykle delší než 4 hodiny, výhodou je využití nočních nižších tarifů elektřiny.
Pro majitelé vozu budou jistě důležité i samotný vzhled a design vozidla. Sériová výroba elektromobilů je v Evropě plánována na rok 2011. O podíl na evropském trhu již dnes bojují takoví obři, jako jsou Renault-Nissan, Mitsubishi, Toyota a Daimler.
Elektromobily mají řadu vlastností prospěšných pro životní prostředí. Při svém provozu především nevypouštějí žádné emise. Majitelé pak ocení jejich menší nároky na údržbu a nízkou hlučnost. Celkové náklady na provoz elektromobilů jsou prozatím srovnatelné s běžnými vozy, ale do budoucna lze očekávat jejich výrazné snižování.

Další vývoj v ČR

Záměry skupiny ČEZ v otázkách budoucnosti energetiky lze shrnout do třech bodů. Za prvé to je snaha o pohodlný a bezpečný život lidí, o co nejmenší zátěž životního prostředí. Následuje podpora univerzit a výzkumných pracovišť a rozvoj nových technologií spojených s ekonomickým rozvojem České republiky a zvýšení konkurenceschopnosti státu. V neposlední řadě jde o stabilitu a prosperitu ČEZ.
„Nové technologie jsou příležitostí i výzvou. Jejich zavádění bude komplikované a dlouhé. Jde o oblast, kde výsledky uvidíme nikoliv v horizontu měsíců, ale let. Naše šance uspět ale nejsou malé. Působíme v zemi s vynikající průmyslovou a energetickou tradicí, máme profesně zkušené a pro obor zapálené zaměstnance. Jsme silnou firmou s možnostmi investovat do svého růstu. Pokud toho všeho správně využijeme, obhájíme pozici lídra i v oblasti inovací a ovlivníme budoucnost energetiky ve prospěch lepšího života lidí i konkurenceschopnosti České republiky," uvedl generální ředitel Martin Roman.
Většina změn směřuje přímo k tomu, aby energetika budoucnosti byla nejen efektivnější, ale především komfortnější a lépe vyhověla potřebám společnosti a zákazníků. Občané si budou vědomi, že jde o společensky odpovědný přístup energetického podniku a celkově šetrnější vztah k životnímu prostředí.